

Reality of Redemption

תשע"ד The Three Weeks

The Gemara presents an alternative exposition of this verse: **אמר רבא - Rava said: נשקפה שמקוויסין אדם לדין - When they escort a person to his final, Heavenly judgment after his death, וקראת נחמה - [the Heavenly tribunal] says to him: אוקרים לו - Did you conduct your business transactions faithfully? קבעת עתים לתורה - Did you set aside fixed times for Torah study? עסקת בקריה ורביה - Did you engage in procreation? צפית לישועה - Did you wait in hope for the Messianic salvation? פלפלת בקבוקה - Did you delve into wisdom? הבנת דבר מתוך דבר - When you learned Torah, did you learn it deeply, and infer one thing from another? נאטילו נבי - But even so, all this is only of limited consequence; אי יראת ה' היא אוצרו אין - if fear of God was [this person's] "storehouse," then yes, his judgment is favorable; אי לא לא - and if it was not, then no, his judgment is not favorable.**
Rava illustrates these ideas with an example:

If it is true that the first three questions all concern our daily activities, then it should be obvious that the anticipation of *Mashiach* — the fourth question — also has to do with our daily thoughts. The longing for *Mashiach* must be part of the very fiber of our beings, not an awareness to which we occasionally arouse ourselves. When we say *Modeh Ani* in the morning, we have to say to ourselves: This could be the day! When no news of *Mashiach's* arrival has reached us by noontime, we should think to ourselves: Already noon, and he still has not come. And as we go to bed, however well the day has gone, there should still be a feeling of something missing: another day without *Mashiach*.

we can answer all four of these questions affirmatively, we can look forward to a comfortable seat in *Gan Eden*.

With respect to the first three questions at least, it is clear that there has been a lot of preparation for the final exam. In recent years, there have been countless *shmuessen* and conferences devoted to business ethics. The amount of time spent learning far surpasses that of thirty years ago. Not only is yeshiva study *de rigeur* for all sectors of the Orthodox world, but an ever greater percentage of our young men are continuing for many years in *kollel*. Nor is that learning limited to yeshivos and *kollelim*, as the proliferation of Daf Yomi, Dial-a-Daf, Dial-a-Shiur, etc., indicate.

The third question will not be whether you had children, for that is not always in our control, but did you try to have children, and on that score too we would seem to be doing well. As a community, we devote tremendous energy to marrying off our young. No subgroup in America has as many children as religious Jews or makes such great sacrifices to provide a particular type of education to its children.

When we look at these questions, we notice a common thread running through them: They all have to do with our daily lives. The questions do not focus on such yearly events as eating matzah on Pesach or eating in a *succah*, but on our day-to-day activities. The test would seem to be the extent to which our awareness of Hashem permeates every aspect of our diurnal existence.

דעת 4 קב תורה קבו

השלמות והתקון שתבא אחרי השיחא אלפי שנים, תהיה אותה השלמות עצמה שהיתה ראויה להיות בשעה האחרונה קודם השבת, אלא רק שמחמת חטאו של אדה"ר מתמהמה, הנה אותה ההתמהמהות עצמה הוא עצמה של החטא, והוא הוא חסרון השלמות והתקון.
והנה הסמ"ק (במצוה הראשונה ליום ראשון) ז"ל: לידע שאותו שבוע שמים וארץ הוא לבדו מושל וכו', ונאמר וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד, - אפילו באויר וכו', וכוה תלוי מה שאמרו חכמים (שבת לא.) ששואלין לאדם לאחר מיתה בשעת דינו "צפית לישועה", והיכן כתיב מצוה זו? אלא ש"מ שבוה תלוי וכו' והיאך משמע? אלא וראי ה"ק וכו' א"כ צפית לישועה מצוה כותבה היא מאנכי, ולכן

שואלין עליה. ע"כ. ועיי"ש בפנים. - הנה לא שואלין לאדם אם הוא מאמין בישועה, אלא אם הוא מצפה, וזאת אומרת אם הוא מצפה ממש בכל יום שיבא היום ממש. אם הוא מחכה על הגאולה בכל רגע ורגע. זאת אומרת שאנו מחויבים במצות עשה לקנות על כל רגע ורגע על שלמות כל הבריאה, הוא ענין "אחכה לו בכל יום שיבא" וסוכ"ס היאך זה משמע ותלוי, במצות ידיעת ה'. החיוב והמצוה של צפית לישועה? ולפי כל דברינו מכורזר זה אמנם היטב, כי ביחודו ית' אשר אין עוד מלבדו - ואפילו באויר". הלא אם כן אין אפשרות כבר לשום עובדים והתמהמהות, וזה אשר "אין עוד מלבדו" הלא הוא אמנם עיקר סגולת אמונתנו, כי על כן שפיר אשר תלוי חיוב "צפית לישועה" במצוה עשה של אנכי, כי אחרי שאנו מאמינים באחדותו ית' כי אין עוד מלבדו, ואפילו באויר, הנה זהו המצוה לקנות ולחכות כי שלמות הבריאה בא תבא ברגע התכופה, ללא כל שיהיו, כי מי יעכב? וכאמור תקון כללות הבריאה ותקון עצמות האדם כפרט, אחת הן, והיא היא המצוה אשר נחבעים עליה ושואלין אם אנו בעצמנו היינו כן קונים שלמותנו אנו ברגע אחד, ללא כל שיהיות, אשר זה אמנם עיקר השלימות!

כי אותה השאלה גופא אם נשאלה לאדם על ענין תקון כללות הבריאה, אם אפשר הוא להיות משתלמת ברגע אחד, הנה במושכל ראשון הלא תיכף יחשוב בשלילות, כי תקון הבריאה הלא זה ודאי כנאות גדולה מאוד, ולכנות בנין גדול כזה, איך זה יהיה אפשר להשלימו בקצרה זמן?! ועכ"ז הרי שם, בתקון כללות הבריאה, כל אחד מבין ודאי ופשוט כי זה אפיקורסות ממש להגיד כי מוכרחים להמשיך זמן להשתלמותה של הבריאה. והאמת אמנם הוא כחכלית ההיפך, שלמות הבריאה, וכן שלימות האדם, יכול ויהיה ממש ברגע אחד.

בתפלת "עלינו לשבח" אנו אומרים: "וידעת היום והשבות אל לבבך כי ה' הוא האלקים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד". "ועל כן נקוה לך ה' לא ראות מהרה בתפארת עוזך וכו'" - הקויו "למהרה" הנה זה פועל יוצא מן הידיעה והאמונה כי "אין עוד", כי בהנהגה של אין עוד אין אפשרות לפעולות, בהנהגה של אין עוד מלבדו, הרי ודאי לא שייך כל מציאות של עכובים בעולם, עכובים הלא הם כמחשישים את ה"אין עוד מלבדו", ואם אין עוד מלבדו, אם אין עכובים, למה לא יהיו קונים שלמות ברגע אחד? מה זה יעכב?

כספר דעת חבונות, שם בתחילתו, כותב בתביעה על אדה"ר חטאו, וז"ל: "ואמנם אדה"ר באמת חכם גדול היה, והיה לו לחקור בחכמתו על זה כראוי, וגם כבר היה יודע אמתו של דבר, אמתת יחודו ית', מצד חכמתו וכו' ואם היה עומד באמונתו ולא היה מתפתה אחר יצה"ר וכו' והנה היה די שיחזוק באמונה זו שלע לעבור את פי ה' עד ליל ש"ק כאשר חכמים יגידו, שאז היה הקב"ה עושה ביום אחד מה שהוא עושה עתה בשיתא אלפי שנים, והיינו שהיה סוף סוף מראה לו בפועל שמה שהאמין מיוחדו ית' הוא אמת, וזה כי היה מבטל ברגע אחד כל הרע מן העולם, אבל אדה"ר נתפתה בתחילה אחר התאוה והתשוקה שלו וכו' והנה אז הוצרך להראות לו במופת מה שלא רצה להשיג מצד הידיעה, והיינו להראות לו מהו הרע באמת וכו', והוא דרך קשה עמו"ז שנגזר עליו וכו' וכן הוא לבניו אחריו גם כן וכו'. והנה בסוף הכל פתאום יבא אל היכלו האדון היחיד ב"ה, ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו וכו', הנה כאשר יגלה כבוד ה' ישובו כל הריעות לדרך הישרה, וכל המעשים יהיו מתקנים כראש, ויהיו בני האדם מתדבקים בקונם, כמושי"ה (יואל ג, א) אפשר רוחי על

כל בשר וגו', וכן לא ילמדו עוד איש את רעהו וגו' לאמור דעו את ה' כי כולם ידעו אותו למקטנם ועד גדולם (יזמיה לא, לג), ותהיה התשוקה כללית לכל העולם להתקדש בקיושו ית' וכו' ולפי שההסתר עשוי רק כדי להתגלות הנה זה נותן מקום לתקן הגילוי של השלמות, שההסתר עשוי ליגלות אפילו מעצמו וכו', שסוף כל סוף כל העולם יהיה מתוקן בתקון שלם וכו', והרע לא ימצא עוד". ועי"ש בפנים אריכות דברים בכיאר כל הענין.

הנה כי זה אמנם היה המוטל על אדה"ר כתפקיד חובו, לבטל ברגע אחד כל הרע מן העולם, וברגע אחד לתקן כל העולם, כי קודם החטא, היה לא היו כל עכובים בעבודה, והיה די שיחזוק באמונה באמימת היחוד ובהכרת שקר

הרע עד ליל ש"ק ואז היה נעשה ברגע אחד מה שעתה נמשך ונעשה בשיתא אלפי שנים - ביטול הרע בתכלית; תקון כל הבריאה בשלמותה ברגע אחד, וכתיקון כללית הבריאה, כן תיקון האדם, כי אחת הן ממש, כי בהתעלות האדם

התעלות העולם ובקלקולו קלקול כל הבריאה. (לשון המסילת ישירים פי"א). וזאתו חטא, הוא סוד הקללה וקושי העבודה, עתה כבר רב העכובים, עתה אמנם כבר לא נקל הוא לקנות עולמו בשעה אחת, עתה כבר אמנם לבנאות צריכים, ברוב יגיעה ועמל להניח לבנה על גבי לבנה וקורה על גבי קורה, ובכבודת תהגהו ודאי, ועד המשך זמנים תגיע לאל על, ועל דא ודאי קככא רבי, שאם צריכים לקניית העולם עיזן ועידנים, אם אורזים חיל פעם ונופלים, אורזים ושוב נופלים, הנה זה חטא, ההתמשכות בקניית השלמות וההתמהמהות, זה גופא פרי חטאת הוא, כל העכבה כלדיה חטא הוא, בסוד ה"אין עוד מלבדו" אין לכל העכבה, בקניית השלמות גם החטאים אשר מקודם לא מעכבים, הכל וכל יכולים לבקוע, והשלמות תקנה ברגע אחת, כי מין עכובים אין ממש בנמצא, כי הרי אין עוד מלבדו, ואם אמנם מתמהמה, ההתמהמהות כלעצמה הנה חטא, כבר הסרן כאן בעיקר השלמות, כבר אין כאן שלמות, ואף שסוף כל סוף תבא השלמות לבסוף, ותהיה אף אותה השלמות שתהיה, אבל אם לא באה ברגע אחד, הנה העכבה עצמה חטא הוא, חיסרון הוא בשלימות, והוא ודאי אשר בכה רבי - יש קנה עולמו בשעה אחת ויש קנה עולמו ככמה שנים!

א.

וי"ל כבי' הענין, דהנה ענין ביאת המשיח הוא התיקון הגמור של הבריאה במלכות שד"י, שאז יקוים היעוד של כי מלאה הארץ דעה את ה' ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ, ונשגב ה' לכדו ביום ההוא, זו התכלית שלמענה ברא השי"ת את כל הבריאה. וכל המציאות הנוכחית של הבריאה, מציאות של עולם השקר והוזהמא, ועולם מלא תלאות וצרות, היא רק פרוודור להגיע דרכו אל התכלית הנרצית, שהיא תיקון העולם במלכות שד"י. וכמש"כ הרמב"ן בפירושו עה"ת על פרשת התשובה בפ' נצבים, והיה כי יבוא עליך כל הדברים האלה וגו' ושבת עד ה' אלקיך וגו' ושב ה' אלקיך את

שבותך ורחמך ושב וקבצך וגו' אם יהיה נדחך בקצה השמים וגו', שכולה נאמרה על אחרית הימים. ועפ"ז מפרש הפסוק שנאמר להלן, ומל ה' אלקיך את לבבך ואת לבב זרעך לאהבה את ה' אלקיך וגו', דקאי נמי על ימות המשיח, וכלשונו, כי מזמן הבריאה היתה רשות ביד האדם לעשות כרצונו צדיק או רשע, וכל זמן התורה כן, כדי שיהיה להם זכות בבחירתם בטוב, ועונש ברצותם ברע. אבל לימות המשיח תהיה הבחירה בטוב להם טבע, לא יתאוה להם הלב למה שאינו ראוי ולא יתפוז בו כלל. והיא המילה הנזכרת כאן, כי החמדה והתאוה ערלה ללב, ומול הלב הוא שלא יחמוד ולא יתאוה, וישוב האדם בזמן ההוא לאשר היה קודם חטאו של אדם הראשון, שהיה עושה בטבעו מה שראוי לעשות ולא היה לו ברצונו דבר והפכו וכו'. וזהו שאמרו רבותינו (שבת קנא:): והגיעו שנים אשר תאמר אין לי בהם חפץ, אלו ימות המשיח שאין בהם לא זכות ולא חובה וכו', עכ"ל. והיינו מפני שבימות המשיח יתקון העולם במלכות שד"י ויתאו אך לטוב. וכן כותב גם הרמב"ם (בהל' תשובה פ"ז), וכבר הכתיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותן ומיד הן נגאלין, שנאמר והיה כי יבוא עליך כל הדברים וגו' ושבת עד ה' אלקיך ושב ה' אלקיך וגו', ע"כ. והיינו שבקץ הגלות יופיע אור גדול של תשובה עד שכולם יתאו אך לטוב.

ולאור זה י"ל שהאמונה כביאת המשיח והצפייה לישועה היא מסקנה מוכרחת מהאמונה השלמה, שיהודי המאמין כי בששת ימים עשה ה' את כל הבריאה, השמים והארץ וכל צבאם, ויש לו את

ההכרה הנכונה כי לא לתהו בראה, ולא יתכו שברא הקב"ה את הבריאה בשביל שתהיה כפי שהיא כעת, עולם שכולו רע, מלא זוהמה וטומאה ונתון תחת שלטון הרע, הרי שבהכרת כל זה אינו אלא שלב בדרך אל התכלית, כי כן יסד המלך מלכו של עולם סודר הבריאה יהיה ע"ד חשוכא והדר נהורא, אך תכלית הבריאה היא שתגיע לבסוף למדרגה העליונה של מלאה הארץ דעה את ה', לתקן עולם במלכות שד"י ולהפנות אליך כל רשעי ארץ. שאז תשתנה כל הבריאה לטוב המחולט, ותתבטל כל מציאות הרע כמש"ל ואת רוח הטומאה אעביר מן הארץ. וכל מציאות הבריאה עתה היא רק מעבר ופרוודור להגיע בעדו אל התיקון הגמור כביאת מלך המשיח, שאז יתגלה בכל הבריאה כי לה' המלוכה ומושל בגויים.

כתב הרמב"ם בהל' מלכים (ריש פי"א), המלך המשיח עתיד לעמוד וכו' וכל מי שאינו מאמין בו או מי שאינו מחכה לביאתו, לא בשאר נביאים בלבד הוא כופר אלא בתורה ובמשה רבינו, שהרי התורה העידה עליו שנאמר (דברים ל) ושב ה' אלקיך את שבותך ורחמך ושב וקבצך וגו' אם יהיה נדחך בקצה השמים וגו' והביאך ה', ע"כ. ויש לדקדק בדברי, דבשלמא מי שאינו מאמין בו הוא כופר, שהרי התורה העידה עליו, אבל מי שאינו מחכה לביאתו, דמשמע אף שמאמין כביאת המשיח אלא שאינו מחכה לביאתו, והיינו שטוב בעיניו המצב הנוכחי כמות שהוא ואינו מצפה לישועה, ולמה נקרא משום זה ללבב כופר בתורת משה הרי הוא מאמין במה שכתוב בתורה.

We are unfortunately like the twelfth grader who told his rebbe when the class was studying a Gemara about anticipating the ultimate salvation, "If you tell me it's a mitzvah to want Mashiach to come, I'll want him. But I really don't need Mashiach. I'm learning well. I'm succeeding. Why do I need Mashiach?" We suffer from the same problem. We think to ourselves: We're honest; we're frum; Yiddishkeit is strong in our city. Who needs Mashiach? Since we are no longer in twelfth grade, we know better than to articulate our own lack of longing for Mashiach. But when we look deep into our hearts, we know that we could ask the same question as that twelfth-grader.

(Rabbi Shimon Schwab gave a beautiful parable for our state of being without Mashiach, as well as for our own blithe unawareness of the situation we are in. Imagine you are at a wedding. Everybody is well-dressed, the band is playing, the photographers are snapping away, the smorgasbord is wonderful. Everyone is having a grand time. Only one thing is missing: the bride has not shown up. No matter how attractive the surroundings, most of us realize that a wedding without a bride is nothing. Well, a world without Mashiach is a wedding

without a bride. Only one difference: We don't even realize that the bride isn't here.

שכולנו מאמינים שמשיח יבוא, אנחנו יודעים שמשיח יבוא, הרי כך כתוב בתורה ובנביאים בפסוקים מפורשים וכמו שדרשו חז"ל, אבל מדוע אם המשיח לא יבוא או אין יהדות, האם אדם שלא מאמין שמשיח יבוא חסר לו ביהדות? הרי אלפיים שנה אנו חיים בלי משיח, רבי עקיבא איגר והחתם סופר חיו את החיים שלהם בלי משיח, לאחר שנפטרו נכנסו לגן עדן והכל גם בלי משיח, מדוע אם כן המושג של משיח קשור לעצם המציאות של יהודי?

15 כשנחבונן, נראה שכל הקושיא בנויה על ההבנה שהמושג של משיח נוגע רק לעתיד של כלל ישראל ורגיע יום שמשיח יבוא, אם זה כך אזי הקושיא קשה, אם הוא לא יבוא מה כבר יקרה? מה אנתנו חייבים את העתיד הזה, הרי לכלל ישראל יש עולם הבא ותחיית המתים גם בלי משיח, מה חסר במצב של העולם היום עד כדי שאנתנו צריכים לחכות לעתיד של ביאת המשיח, הרי בכל הדורות חיו יהודים בלי משיח והיה להם עתיד?

אבל האמת היא לא כך, את המשיח אנו צריכים בשביל היום ולא בשביל העתיד, אם אנו חיים היום עם אמונה בביאת המשיח אנו יכולים להיות יהודים, אם לא - אנו לא יהודים. ונבאר את הדברים.

יהדות - כריתת ברית עם הקב"ה

ההגדרה של יהדות, של אידישקייט - היא כריתת ברית עם הקב"ה, זה בדויק ההיפך ממערכת של שכר ועונש, כריתת ברית זהו קשר, זוהי שייכות עם ה' יתברך.

את הדברים הללו אנו לומדים מהיהודי הראשון - אברהם אבינו. הקב"ה כרת עם אברהם אבינו ברית - ברית מילה וברית כין הבתרים, לפני כן אומר הקב"ה לאברהם אבינו: "אל תירא אברם אנכי מגן לך שכרך הרבה מאד" (בראשית טו, א), הקב"ה כורא העולם מבטיח לאברהם אבינו שכר בלי סוף. מיד שואל אברהם את הקב"ה, "מה תתן לי" (שם פסוק ב), אברהם אבינו אומר לקב"ה שהוא לא מעוניין בשכר, הוא רוצה משהו אחר, הוא רוצה כן שיכרות ברית עם הקב"ה, הוא רוצה את עם ישראל. מיד אומר לו הקב"ה "לא ירשך זה כי אם אשר יצא ממעריך הוא ירשך" (שם פסוק ד), הקב"ה כרת ברית עם אברהם אבינו.

נמצא א"כ שזה שאמונתו שלמה ובהירה וחזון בהכרת הדעת במהות תכלית הבריאה, אצלו כל המציאות הנוכחית של הבריאה היא כדבר ארעי העומד בכל רגע להסתיים ולהגיע לתכליתו, האמונה בביאת המשיח היא אצלו כדבר המובן מאליו שאי אפשר להיות אחרת, והיא חלק בלתי נפרד מהאמונה שמאמין בהש"ת שברא את העולם למען יכירו הנבראים כח מלכותו, וע"כ מצפה בכל עת לביאתו. ולאור זה הרי מובן שמי שאינו מחכה לביאתו אות הוא שעצם האמונה פגומה אצלו, שאין לו את המבט הנכון על הבריאה ותכלית רצונו ה' בכריאתה, ולכן אין הבריאה במצבה הנוכחי אצלו כפרוזדור גרידא בדרך אל הטרקלין, שהוא התכלית לתקן עולם במלכות שדיי בביאת המלך המשיח, והר"ן פגם יסודי בעיקרי האמונה.

שיח יוסף

ציפיה למשיח

אומרים בשם הגר"א דסלר זצוק"ל שמטרת הגלות להתרחק מהעולם הזה ומהגשמיים הכרוכה בה. להבין שהגשמיים אינה שווה כלום ולהחשיב את חיי הנצח. ולא כמו שאנו חושבים שהמשיח יבוא לפטור לנו את הצרות שלנו...

הרמב"ם כותב (פ"ט תשובה ה"ב): "ומפני זה נתאוו כל ישראל נביאייהם וחכמייהם לימות המשיח כדי שינוחו ממלכויות שאינן מניחות להם לעסוק בתורה ובמצוות כהוגן וימצאו להם מרגוע וירבו בחכמה". ימות המשיח הם ימים של "גמרא עם סטנדר". כל החשק וכל הציפיה וכל הדמעות שהורידו במשך כל הדורות בשביל מה? רק בשביל שיהיו פנויים לתורה ולחכמות!

באופן כללי כולנו שואפים ומצפים לראות בביאת משיח. אבל השאלה למה הוא מייחל, ומה מקורה של שאיפה זו. האם לא טמון בשאיפה זו גם רצון אישי להקל מעליו את צרותיו, שיהיו לו חיים קלים יותר. שאיפה כזו איננה ציפיה למשיח, אלא ציפיה לדרישת טובת עצמו.

בימי דוד המלך היה דבר כבוד בישראל, ועל מה נענשו. כתוב בילקוט בסוף שמואל: "כל כך אותם אוכלוסין שנפלו על ידי שלא תבעו את בית המקדש. והלא דברים קל וחומר, ומה הם שלא ראו את בית המקדש כן, אנו על אחת כמה וכמה, לכך התקינו נביאים הראשונים שיהיו ישראל מתפללין בכל יום ג' פעמים אנה השב שכינתך לציון".

האמונה בביאת המשיח

האמונה בעתיד של ביאת המשיח - מגדירה היום את צורת היהודי ידוע שישנם י"ג עיקרים, את הי"ג-עיקרים חידש הרמב"ם. וידועים דברי הגר"ת מבריסק זצ"ל שאדם שחסרה לו הידיעה באחד מהי"ג-עיקרים אף כשוגג חסרה לו המציאות של יהודי. החתם סופר (בשו"ת יו"ד סי' שנו"ו) מקשה על הרמב"ם קושיא חזקה, מדוע להאמין בביאת המשיח זה אחד מי"ג עיקרים? מובן הוא שאם אדם לא מאמין שה' אחד חסרה לו המציאות של יהודי, כמו כן ברור שמי שלא מאמין בתחיית המתים, כיטל את כל היהדות, משום שאדם החושב שיהדות היא דבר זמני - עד שימות - הרי הוא מבטל את כל המציאות של יהודי. עצם המציאות של יהדות זה "נצחיות", לשם כך אנו צריכים להאמין בתחיית המתים, יהדות אינה דבר חולף. אך מדוע האמונה בביאת המשיח זה אחד מי"ג עיקרים? ברור הוא

בברית בין הכתרים אומר הקב"ה לאברהם אבינו: "ידוע תדע כי גר יהיה זרעך בארץ לא להם ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה" (שם פסוק יג), יש להבין מה ענין זה של הגלות קשור לכריתת הברית. שמעתי פעם משל יפה להסביר את הענין. כשיש לאדם עסק והוא מעסיק אצלו פועלים, מגיע יום והעסק נכנס לקשיים, בעל הבית חייב סכומי כסף גדולים, בביתו של בעל הבית יאכלו רק לחם צר, כך גם בכיתם של השותפים בעסק, הרי הם בקשיים. לעומת זאת הפועל שעובד בעסק ימשיך לקבל משכורת רגילה, כי הרי הוא לא שותף בעסק, הוא רק עובד ומקבל שכר.

הקב"ה אמר לאברהם אבינו שהתנאי של כריתת ברית, הוא לסבול ביחד. אם אתה רוצה "שכר" אין זה משנה אם יש איזה קושי, תמיד תקבל את השכר. אך אם יש כריתת ברית, כאשר יש זמנים קשים צריכים לסבול ביחד. זהו ההסבר מדוע דברי הקב"ה על הגלות סמוכים מיד אחרי כריתת הברית.

כריתת ברית פירושה חיים משותפים, חיים משותפים עם הקב"ה. דוגמא לכך היא כעל ואשה. כאשר הבעל סוכל, האשה סובלת אתו יחד. אלה הם חיים משותפים.

שותפות בהווה - לעומת עסק שהוא במבט לעתיד

חיים משותפים פירושה לחיות את ההווה, את העכשין. כדי להבין את הענין נביא לכך משל: איש ואשה שמתחננים, בחרו היחד אומר הבעל לאשתו, שמה שמטריד אותו כעת הוא - איזה עסקים הוא יעשה בעתיד. עוד דבר מעניין אותו כעת - שבעתיד יהיה לו בעורת ה' הרבה ילדים כדי שיגידו אחריו קדיש, כך הוא יזכה לנצח נצחים. האדם הזה לא מרגיש היום כל שייכות עם אשתו, הוא חושב רק על העתיד. האם לזה יקרא חיים משותפים? זה רק "עסק" ולא יותר.

נכון הוא שכאשר מתחננים חושבים על העתיד, אך זו היא רק הסיבה לחתונה, אבל ה'חפצא' של החתונה, המהות - זה חיים משותפים, באהבה, בחיבה וכסייעתא דשמיא.

* גם יהדות כך היא. מי שחי עם הקב"ה לצורך העתיד, אין זה יהדות. יהדות פירושה לחיות היום עם השי"ת, לאהוב אותו, לדבר אליו, כאשר השכינה בצער גם אנחנו בצער, כאשר הקב"ה שמח - גם אנחנו שמחים, זהו ה'חפצא' של יהדות.

זהו גם ההסבר מדוע האמונה בביאת המשיח שייכת להווה - להיותם. אנחנו כהיום נמצאים בגלות, התרחקנו מהקב"ה, אם אנו מאמינים היום בביאת המשיח, אם אנו חיים ומרגישים שעוד מעט משיח יבוא, הרי החיים המשותפים שלנו עם הקב"ה ממשיכים גם היום, הגלות היא רק סבל זמני, כעת יש הסתר פנים. באמונתנו היום בביאת המשיח, אנו ממשיכים לחיות עם בורא עולם גם היום - בגלות, בלי האמונה הזאת בביאת המשיח, בלי שאנו יודעים שהשכינה תחזור, המצב של הגלות הוא כמו גירושין גמורים, כאילו ח"ו ניתק הקשר, כאלו אין כבר חיים משותפים עם הקב"ה. האמונה שלנו בביאת המשיח יוצרת לנו היום את החיים המשותפים עם הקב"ה.

הבעיה של דורנו היא שהיהדות נהפכה להיות "עסק"

הסברנו עד עכשיו מה זה יהודי, כעת ננסה להבין מדוע בדור שלנו כל כך קשה להיות יהודי.

היום, כאשר רוצים לעשות פרסומת לדבר מסוים, כותבים ומפרסמים שהאדם "אוהב" את הדבר ההוא. הדור שלנו אוהב הרבה דברים; אוהבים את הדירה, אוהבים את המכונית, אוהבים את הבגדים וכן הלאה. כשהולכים לקנות איזה חפץ קונים אותו באהבה ובחיבה יתירה, הבעיה היא שמרוב אהבות שיש בלב לדברים אחרים, אין כבר מקום בלב לאהוב את השי"ת.

שלא נחשוב, הרי סוף סוף אנו מתפללים ולומדים, אנו רוצים את הקב"ה, אך זו עדיין לא יהדות, זהו רק "עסק". אנו רוצים את הקב"ה כי אנו יודעים שבלעדיו - בלי רצון ה' - לא נקבל שום דבר לא בגשמיות ולא ברוחניות.

יהדות הנה משהו אחר לגמרי. יהדות הנה שייכות וחיבה לקב"ה; "ואהבת את ה' אליך בכל לבבך" - עם כל הלב, "ובכל נפשך" - עם כל החיים, "ובכל מאורך" - עם כל הכח, בלי כל השייכות והחיבה זה לא יהדות, אלא משהו אחר.

זהו הפירוש גם בדבר בעל ההגדה: "אילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה - דיינו", אם היינו כורתים ברית עם הקב"ה בהר סיני זה היה מספיק, אפילו אם לא היינו מקבלים את השבת ולא אף מצוה אחרת. עצם החיים המשותפים שלנו עם הקב"ה היו מספיקים לנו, כי זוהי המהות של יהדות - חיים משותפים. אמנם, הקב"ה נתן לנו מצוות כי בלי המצוות לא יהיה קיום לחיים המשותפים.

* על זה אנחנו יושבים בתשעה באב על הרצפה וכוכים, בוכים על ההרגשה שלא חסר לנו כלום, בזמן שבאמת חסר לנו את העיקר, חסר לנו את המהות של יהודי, חסר לנו את החיים המשותפים עם בורא עולם.

For those who think that our lives today could not be any better, a few reminders are in order. The first is that part of the definition of exile is that we can never take our security for granted. As long as the Jew is in exile nothing is for sure. This is not just conjecture but the bitter lesson of the last three thousand years.

The Gemara is Bava Basra relates a story told by Rabba bar Bar-Chana. Rabba bar Bar-Chana describes a ship voyage in

which his boat landed on the back of a whale so huge that he and his fellow sailors mistook it for an island. Sand had even collected on the whale's back. Thinking the whale was an island, Rabba bar Bar-Chana and his companions disembarked and made a fire on the back of the whale to cook and bake. Eventually the whale noticed the fire on its back and to remove the burning sensation flipped over entirely. Had Rabba bar Bar-Chana and his companions not succeeded in laying hold of their nearby boat, they would have drowned.

* The Maharshah explains the symbolism of the Rabba bar Bar-Chana's tale. The sea is the historical voyage of the Jewish people throughout exile. The back of the whale is the various different lands in which we sought refuge and over the course of time began to think of as our homes. And there we baked and cooked — i.e., we put down roots and raised families. But eventually the whale turned over to rid itself of the Jews on its back, just as the nations in which we found sanctuary eventually expelled us or permitted the rabble to murder us in the thousands and millions. Whether it was Spain in 1492 or Kiev in 1648 or Germany in 1940, the whale has turned over again and again.

העמקות שבדברים היא - באמת לא בוכים על העבר, לא בוכים על חלב שנשפך, ההגדרה של בית המקדש היא - בורא עולם - זהו מקום השראת השכינה, אריסטו הבין שברגע שנחרב בית המקדש, כביכול ח"ו הבורא-עולם הלך והוא יחזור רק כשיבוא המשיח, אם זה כך, אז מדוע בוכים על העבר? אך זוהי טעות גמורה, הבורא-עולם לא הלך, בורא עולם נמצא כל הזמן איתנו. כאשר היה בית המקדש שם היה מקום השראת השכינה, על ידי בית המקדש חיינו ביחד עם בורא עולם. כיום שנחרב בית המקדש אנו בוכים, לא על בית המקדש שנחרב, אלא על חסרון השראת השכינה, על כך שאנו רוצים לחיות ביחד עם בורא עולם. ככי זה על הרצון והכמיהה להתקרבות להשי"ת, הוא הוא זה שגורם שנתקרב לבורא עולם. על ידי כך יש לנו גם היום, בגלות, בית המקדש, כי הרי על ידי בכי זה אנו חיים ומרגישים את הבורא-עולם גם בגלות.

ובכל שהעולם קרב לקץ תיקונו מתקשה עבודה זו ביתר שאת, הנה בימינו הרע שופע פיתוי וגירוי באופן שלא היה מימות עולם, חדשנות ולוקסוס, בילוי ועידון, כלים משוכללים שיש בהם להביט בעונגי העולם הזה באופן המופרז והפתוח ביותר, והמלחמה שלנו להשתמש עם הכלים הללו שיש בהם להרע ביותר - ולעשות בהם את הטוב, במכונניות במטוסים - ליטוע להפיץ דבר ה', במחשבים - להדפיס בהם ספרים ולהשתמש בהם ליתר דברי הקודש כגון למשרדי ישיבות ות"ת וכיוצא, טלפון ופלאפון שיש בהם אפשרות לעשות את הרע באופן המהיר והמשוכלל ביותר - לעשות בהם דברי קודש באופן מהיר ויעיל, וכיוצא, זו עבודתנו עתה בעקבות משיחא כשמלחמת הרע והטוב בתוקפו ובשיא עוצמתו אזי זה לעומת זה עשה האלקים, אפשרויות לחטוא ולהרע ולחבל בדרך המשוכללת והמתחכמת ביותר, בנקל ובהישג יד ביותר, ומאידך אפשרויות לזכות הרבים ולהועיל ולהציל בצדקה וחסד בדרך המשוכללת בנקל ובהישג יד ביותר.

לחזות את ה' עין בעין ממש, וההתמודדות בין האמונה למקרה לא היתה בעצמתה כל כך, ובנקל היה בידם לכחש ולכזב את כח המקרה והטבע.

אולם לאחר חורבן הבית נסתם גם צוהר זה שהיה במקום המקדש וחדלו מלראות דרכי ההשגחה הניסיים באופן גלוי ופומבי שהיה בהם כדי ללמדם אמונה מוחשית וכנאמר: "למען תלמד ליראה", ודרשו, זה מעשר שני שהיו אוכלים אותו בא"י ירושלים ולומדים אמונה ודרכי עבודתו, וכמובא בתוס' "בבא בתרא" (כ"א ע"א ד"ה כי מציון תצא תורה) וזה לשונם שם: לפי שהיה רואה - זה הבא לירושלים - קדושה גדולה וכהנים עוסקים בעבודה, היה מכוון לבו יותר ליראת שמים, וללמוד תורה, וכרשינן בספרי "למען תלמד ליראה", זה מעשר שני שמביא לידי תלמוד, לפי שהיה עומד בירושלים עד שאוכל מעשר שני שלו, והיה רואה שכולם עוסקים במלאכת שמים ובעבודה - היה גם הוא מכוון לבו ליראת שמים ועוסק בתורה.

זהו הכאב הגדול שיש לנו לכאוב בהעדר מאתנו הבית המקדש, שהנה מני אז ההסתר פנים הלך וגבר, והתקשתה עלינו האמונה למד, ועמל רב לאין שיעור נדרש על מנת לשמור את האמונה, ואם לא - קל לאבדה ככלי זכוכית.

טללי חיים | רמא

25 משימת דורנו - תשובה ואחדות

ג. עקבות משיחא - שיא חשכות הגלות - קושי האמונה בעוצמתו

מכאן נבין ונשכיל מהי מצוות ומשימת דורנו. משימה זו כוללת בקרבה שני ערכים שהם אחד - אחדות ותשובה. אלו הם שתי תנועות של התקשרות - איחוי וחיבור כל חלקי האומה זה לזה, במחשבת אהבה ואחוה ורעות, בלי פירודים וניתוקים זה מזה, ואיחוד ודיבוק ישראל באביהם שבשמים, בקדושת התורה ובמתיקות אור השכינה השורה עלינו. אלו הם שני היסודות החיוניים לדורנו ובהם תלויה גאולתנו - אחדות בישראל ושלום בין ישראל לאביהם שבשמים.

וכפרט בימינו דור עקבות משיחא, דור של הסתר פנים בשיא עוצמתו, והמלכות תיהפך למינות, אנו תחת מלכות של מינות המשריצה רוח מינות וכפירה בכל פינה, והשפעתה עד קודש הקרשים - שהמה הישיבות הקדושות, מי לא ניוון ולא נחבל מהמינות של השלטון היום שפרק כל עול מתורה ומצוות, החנופה להשיג מימון לצרכי הקדושה באופן נורא, תחושת התלות שלנו כבעלי ההון והכח מכה בנו קשות, ומאידך טומאת העריות ואביוניה בכל פינה שזוהקת מאתנו את האמונה ואצל רבים אף עוקרתם ותולשתם מהאמונה לגמרי.

* זה סוד משימת הדור, והגאולה הגנוזה בו רמוזה בפסוק "יבא לציין גואל ולשבי פשע ביעקב נאם ה'". כיצד בא הגואל, וכיצד נביא את הגאולה - באמצעות 'שבי פשע ביעקב'. תנועת התשובה. להתעורר כעוז להשיב את ישראל לאביהם שבשמים.

והרמז"ל בספרו "דעת תבונות" (עמ' קפט) האריך לכאר שבעקבות משיחא יחשוב הקב"ה מחשבות מרחוק עמוקים מאד לתיקון הבריאה, כיון שהוא לקראת סוף התיקון ואז ההנהגה תהא סמויה תמוהה ובלתי מובנת

ועל עניין זה צריכים שלמי אמוני ישראל לקום בגבורה ובמאור פנים, ולפעול בעניין הקדוש הזה, שתחילתו היא עצם הרגשת האחדות בתוך העם, לחוש את האחוה ולהביא לקירוב דעת ושייכות הדדית לכל ישראל, לנתץ את קירות הזכוכית המתחמות כל אחד בחוג חייו הפרטיים, ולהתחיל להתעניין בסובבים אותנו, בשכנים, בשותפים לעבודה, בעוכרי אורח, ובכל אשר בשם ישראל יכונה. לחייך ולהנעים זה לזה, מתוך הרגשת אחווה, זהות משותפת.

כלל, ואדרבא יראו בה סתירות רבות לעיקרי האמונה, וסכנת הכלבול תהא למאד מאד, והעצה לכך הוא רק להתחזק במדת "התמימות", לידע ולהוודע שאין אתנו יודע עד מה מהנהגתו, וכי כל מעשיו בצדק וכיושר ולתועלת עבור כל נשמה ונשמה.

זהו הכסיס הראשוני שממנו יבוא קשר מעמיק יותר, להקשיב לחייו של הזולת ולהגיע לשיח משמעותי, לדברי תורה ולאורח מצווה. כי בהעדר הבסיס המשותף, יש קירות מפרידים, ואז נולדים בלב מחשבות מחלישות, מחשבות הטוענות שאין

* תפקידנו בזמן קשה זה הנקרא עקבות משיחא, ללחום במסירות נפש את מלחמת האמונה - לשקר ולכזב את המקרה והכח הטבעי, ולאמת את ההשגחה והגזירה.

"ודי זהב", הרבה הקב"ה לעם ישראל זהב, והסיבה היא לצורך התיקון להפריד הרע מהטוב, הזהב הרב שקבלו ישראל היה לצורך טוב שיבנו ממנו משכן לה' מגורת זהב, מזבח זהב, שולחן זהב ועוד, ובכך להפריד הרע שיתכן מהזהב שהוא עגל זהב.

להתערב בחייהם של אנשים זרים, רגשות של פחד מתגובתם וכל כיוצא בזה. כך נשארת הברכה שיש בכל אחד להאיר לחבירו מכוונת בתוך עצמו, מבלי שיווצר זרם חיים מאחד לשני, משכן לשכן, מקהילה לקהילה ומציבור לציבור. כי אין לך ציבור ואדם מישראל, שאינו יכול להיטיב עם הסובבים אותו ולברכם מהברכה המצויה בקרבן.

In the first blessing of *Shemoneh Esrei*, we say:

וְיִזְכֵּר חֲסְדֵי אֲבוֹת, וּמְבִיא גּוֹאֵל לְבְנֵי בְנֵיהֶם לְמַעַן שְׁמוּ בְּאַהֲבָה.
[Blessed are You, Hashem...]Who recalls the kindness
of the Patriarchs and brings a Redeemer to their
children's children, for His Name's sake, with love.

* The Patriarchs were men of extraordinary faith, who overcame trial upon trial with love and devotion. Yet, it is their kindness that we mention in this blessing, for it is their *bein adam l'chaveiro*, interaction with their fellow men, that will ultimately bring about the Redemption.

The importance of *bein adam l'chaveiro* in the scheme of Jewry's fate and fortunes need not be elaborated upon. The armies of the wicked King Achav were victorious in battle in merit of the brotherhood which existed among them, while the armies of the righteous King Shaul suffered defeat because they lacked true brotherhood (*Devarim Rabbah* 4:5).

The Haftarah of Yom Kippur morning focuses on the purpose of fasting and the proper manner of *teshuvah*.

→ [The people ask,] "Why did You not see when we fasted? We afflicted ourselves but You ignored it!"
[And Hashem answers,] "Because on your fast day you sought out personal desires and you oppressed all

whom you aggrieved! Because you fast with grievance and strife, and strike with a wicked fist; you do not fast as befits this day, to make your voice heard above. Can such be the fast I choose, a day when man merely afflicts himself? Can it be bowing his head like a bulrush and making a mattress of sackcloth and ashes? Do you call this a fast and a day of favor to Hashem?

"Surely, this is the fast I choose: open the bonds of wickedness, dissolve the groups that pervert [justice], let the oppressed go free and annul all perverted [justice]. Surely you should divide your bread with the hungry, and bring the moaning poor to your home; when you see the naked, cover him; and do not ignore your kin.

"Then your light will burst forth like the dawn and your healing will speedily sprout; then your righteous deed will precede you and the glory of Hashem will gather you in. Then you will call and Hashem will respond, you will cry out and He will say, 'Here I am!'

— if you remove from your midst perversion, finger-pointing and evil speech" (*Yeshayahu* 58:3-9).

Tishah B'Av, the day on which both the First and Second Batei Mikash were destroyed, is a day for reflection and introspection. It is imperative that on this day we embark on the path of *teshuvah*, and at the same time, involve ourselves in the needs of our fellow Jews, so that Hashem will hearken to our cries and restore us to our land.

30
שִׁמּוֹנָתוֹ שֶׁל יְהוּדֵי יִתְרָה וְבִהִירָה בְּהַשְׁגָּחָה
הַפְּרִשִׁית, שֶׁהַבּוֹרָא ית"ש הוּא בּוֹרָא וּמִנְהִיג לְכָל
הַבְּרוּאִים וְהוּא לְבֹדוֹ עֹשֶׂה וְעוֹשֶׂה וְיַעֲשֶׂה לְכָל
הַמַּעֲשִׂים, וְהַשְׁגַּחְתּוֹ ית' פְּרוּשָׁה עַל כָּל צַעַד וְשַׁעַל
שֶׁל הַנְּהַגְתּוֹ הָעוֹלָם וְהַנְּבִרָאִים, כִּי זֹכֵה הוּא שֶׁאִכֵּן
תְּבִינָה פְּרוּשָׁה עָלָיו הַשְׁגַּחָה פְּרִשִׁית וּשְׁמִירָה מִיּוֹחֶדֶת.
כִּי גַם לְגַבֵּי הַגְּאוּלָּה הָעַתִּידִיָּה, הָאֱמוּנָה בַּמֶּלֶךְ הַמְּשִׁיחַ
וְהַצְּפִיָּה לְבִיאָתוֹ מִמְּשִׁיכִים אֶת הַגְּאוּלָּה. וְאִי בִּילְקוּט

הַכַּפּוּר וְהַקִּיפּוּאֹן בְּמַעֲרַכְתָּ הַיְּחִסִּים חוֹנְקִים אֶת נְקוּדוֹת הָאוֹר
שֶׁשׁ בְּכוּלָּנוּ וְאִינֵם מֵאֲפֻשְׁרִים לְהֵן לְהַפְרוּת זֶה אֶת זֶה וְלֹהֲצַמֵּיחַ
פִּירוֹת נְאִים וּנְפִלְאִים, אֲשֶׁר יְבוֹאוּ לָנוּ מִזִּוּיֵי הָאוֹרוֹת שִׂיאִירוּ
בְּאֲחָדוֹת כָּל כּוֹחוֹתֵינוּ.

הָאֲחָדוֹת בְּיִשְׂרָאֵל הֵיא אֲבָן יְסוֹד בְּתִשְׁבּוּת יִשְׂרָאֵל וְהַתְּקַרְבוּתָם
לְאֲבֵיהֶם שְׁבֻשָׁמִים. הַכֵּל אֶחָד, וְאִין יְסוֹד לְתִשְׁבּוּבָה וּמִצְוֹת, בְּלִי
שִׁיבוֹת בְּסִיסִית שֶׁל זְהוּת אֶחָד, עִם אֶחָד, אֲחִים בְּלִבּ וּבְנַפְשׁ. כִּי
הֵיָה בְּמַעֲמַד הַר סִינַי, 'וְיִתְּן שָׁם יִשְׂרָאֵל נֶגֶד הָהָר' (שְׁמוֹת י"ב ב'),
'כְּאִישׁ אֶחָד בְּלִבּ אֶחָד' (רִש"י בְּמִקְוָם), וּמְכוּחוֹ בֵּא מִתֵּן תּוֹרָה, וְכֵן
הַדְּבַר בְּדוֹרָנוּ.

הַנְּקוּדָה הַמְּרִכִּזִית שֶׁל תְּנוּעָה זוֹ הֵיא הָעֲרֻבוֹת הַהֲדוּדִית מִבְּחִינָה
רוּחַנִית, לְהַרְגִישׁ בְּלִבְכֵּנוּ אֶת אֲחֵינוּ כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל, וּלְבַקֵּשׁ
לְהָאִיר לָהֶם אוֹר שֶׁל תּוֹרָה וְקִדּוּשָׁה, נְעִימוֹת הַמִּצְוֹת וּמִתְקִיּוֹת
הַתְּפִילָּה. זֶרֶם הָאֲחָדוֹת בְּעַם יִפְתַּח אֶת הַלְּבָבוֹת, יְכַשִּׁיר אֶת
הַנְּפֻשׁוֹת, לְהִיעֲנֹת כַּחֲיוֹב, לְהַתְּקַרֵּב, כִּי בְּאִין זֵרוֹת וְנִיכּוֹר, יִתְגַּבֵּר
אוֹר הַתִּשְׁבּוּבָה עֲשֶׂרֶת מוֹנִים, וְיַעֲצִים כְּמֵאֹד מֵאֹד אֶת הַתְּקַרְבוֹת
יִשְׂרָאֵל לְאֲבֵיהֶם שְׁבֻשָׁמִים.

תְּבִינָה
ב.

28

ועל זאת אנו מבקשים ג"פ ביום בתפלת
שמו"ע, את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח וקרנו
תרום בישועתך כי לישועתך קוינו כל היום ומצפים
לישועה, שיהודים חוזרים על כך תמיד שמצפים
לישועה, כי יודעים שללא הישועה שמצפים לה הרי

כל העולם הוא אין ואפס ואינו כלום, שהרי כל
מצואותו היא רק פרודור להגיע בעדו לישועה
בביאת מלך המשיח. וכן מצינו בחז"ל (שבת לא.)
שבשעה שמכניסים אדם לדין שואלים אותו קבעת
עתים לתורה וכו' צפית לישועה, שאירי כאן ביהודי
כשר שעסק בתורה ובמצוות, ואעפ"כ עדיין שואלים
אותו צפית לישועה, כי השאלה איננה אם האמין
בביאת המשיח, אלא האם צפית וחכית שתתקיים
תכלית רצונו ית' בבריאה בתיקון עולם במלכות
שדי. וענין זה הוא מן השאלות העיקריות ששואלים
אדם לאחר פטירתו, וכמו ששאלת קבעת עתים
לתורה היא עיקר העיקרים, כך שאלת צפית
לישועה, כי הצפיה לישועה גם היא אחד מן העיקרים
היסודיים הצריכים להיות מושרשים ביהודי.

והנה מלבד מה שנתבאר שחסרון בצפיה
לישועה הרי הוא גם חסרון מהותי בהבנה של ביאת
המשיח ותכלית הבריאה, יש עוד משמעות לצפיה
לישועה ע"פ מה שנתבאר בספ"ק שבכת האמונה
להמשיך הדבר שמאמינים בו, וזהו משאחז"ל ויל"ש
הושע תקיף) בזכות אמונה נגאלו אבותינו ממצרים
ובזכות אמונה עתידים להיגאל, וכמו שנאמר ויאמן
העם וישמעו כי פקד ה' וגו', שאין הכוונה על עצם
האמונה בהש"ת שברא את העולם, אלא האמונה
בגאולה שהאמינו כי פקד ה'. וזה גם היה חשש
משרע"ה כאומרו והם לא יאמינו לי, שאמנם ישראל
מאמינים בני מאמינים הם, אך חשש שלא יאמינו
בגאולה, בהיותם סבורים שאינם ראויים כבר
לגאולה. ובאמת רק בזכות האמונה הזו נגאלו. וכך
גם בזכות אמונה עתידים להגאל, שהבט להמשיך
את הגאולה הוא האמונה בה והצפיה לישועה. וכמו
שמצינו בענין האמונה בהשגחה פרטית, שכל כמה

והנה הגאולה הראשונה ממצרים על מה הוסדה ומבואר בפסוק, ויאנחו בני ישראל מן העבדה ויאנקו וגו', וישמע אלקים את נאקתם ויאכור אלקים את בריתו. והמונבן, שאנה"נ שהיה צריך זכות כדי לצאת ממצרים, ובזכות דם המילה ודם הפסח היתה הגאולה, אבל באמת לא זו היתה עיקר סיבת הגאולה, אלא אדרבא, אחרי שהיתה הגאולה כבר מוכנה חיפשו זכות שיהיו ראויים להגאל. אבל מה היתה עיקר סיבת הגאולה - מפני שרצו להגאל ובקשו את הגאולה.

וכן אמרו חז"ל בזמן מכת חושך במצרים מתו הרשעים שלא היו ראויים להגאל, ומה היה אותו החטא שעשה אותם אינם ראויים להגאל, מבואר ברש"י פרשת בא וז"ל, שהיו בישראל באותו הדור רשעים ולא היו רוצין לצאת ומתו בשלשת ימי אפלה, ע"כ. היינו שחטאם היה רק מה שלא רצו לצאת, שיסוד הגאולה הוא בעיקר מפני הרצון להגאל.

מכתב סאליהו

280

34

אבל הלא זוהי הכנה של מדרגה גדולה מאד, ואיך נוכל להתקרב לגילויים אלה גם במדרגתנו השפלה? זהו מה שאנו מתפללים ומבקשים ממנו ית' בקדושת שחרית: "ממקומך מלכנו תושיע" - השפעה מלמעלה; "ותמלוך עלינו" - שנגיע לקבלת עול מלכותו ית' וזכמה? כי מחכים אנחנו לך" - היא השאיפה וכלות הנפש לגילוי של משיח.

משל לזה הביא מ"ח ר' נחום זאב זצ"ל: כשיש חולה מסוכן במשפחה ובגני המשפחה קראו לרופא ורופאים ומצפים לבואו. בכל פעם ששומעין קול דופק, הרי רצים לפתוח את הדלת. ואף כשפתחו הרבה פעמים וגמצא שטעו - לא בא הכופא. האם יתיאשו מביאתו ויתעצלו מלפתוח את הדלת? הלא כל הפצם הוא שיבוא, וכח ניתן באדם שלא יתיאש מדבר אשר יחפוץ בו בכל לבו. כן צריכה להיות אצלנו הציפייה למשיח. שנבין שהוא לבדו חליתנו הצלתנו. עד כדי כך שבכל רגע נדמה שיבוא. כמו שהמשילה לנו הגמרא ע"ו (ט"ז): "אחר ד' אלפים ורלי"א שנים לבריאת העולם. אם יאמר לך אדם קנה שדה שזה אלף דינרים בדינר אחד אל תקח, ופירש רש"י: "ולמה חפסיד הדינר". עד כדי כך עלינו לחכות לביאת המשיח.

שמו

התחזקות

עבודת ציפית לישועה

שיחות

35

איכה, דור שהוא מצפה למלכותו מיד הם נגאלין. ורעיון זה מוזכר גם בספר הכוזרי (מאמר ה' כ"ז), שכותב עה"פ אתה תקום תרחם ציון כי עת לחננה כי בא מועד, כי רצו עבדיך את אבניה ואת עפרה יחוננו, רצונו לומר כי ירושלים אמנם תיבנה כשיכספו בני ישראל לה תכלית הכוסף עד שיחוננו אבניה ועפרה. ומפני זה יש התגברות היצה"ר על ישראל למעט את הצפייה לישועה היות שהגאולה תלויה בזה, וככל שישראל מגבירין את צפייתם לישועה הריהם ממשכים ומקריבים יותר את הגאולה, ע"כ מתגבר היצה"ר במיוחד לבלבל את הדעת שלא יצפו לישועה במדרגה הראויה, כי זהו הדבר המקרב את ביאת המשיח ומקרב את תיקון העולם במלכות שד"י.

וכשם שיש גאולת הכלל כך יש גאולת הפרט. כפי שאנו אומרים בתפלת רבון כל עולמים לפני הקידוש בליל ש"ק, שתרתמני עוד בגלותי לגאלני ולעורר לבי לאהבתך. יהודי שאינו מרגיש אהבת ה' הוא בגלות ושרוי בחשכות, ותפלתו היא רבש"ע רחמני, אני שרוי בחשך ואפלה, רחמני לגאלני לעורר לבי לאהבתך. וכמו שבגאולת הכלל היסוד להמשיך את הגאולה הוא האמונה והצפייה לישועה, כך גם בגאולת הפרט. ישנם מצבים קשים ומרים שהאדם עובר המביאים אותו לידי יאוש והשלמה עם המציאות, שנדמה לו שכבר לא יכול להיות אחרת, ולא יתכן שהוא עוד ישתנה, וחסר לו את הצפייה לישועה במונבן הפרטי, שאינו מאמין כבר שתתכן אצלו גאולת הנפש בבחי' לתקן עולמו הקטן במלכות שד"י. ועל כנון דא אמר מרן מקוברין ז"ע שהגורע ביותר הוא כאשר יהודי משלים עם מצבו כי מי שאינו משלים עם מצבו ומצפה לישועה באמונתו השלימה כי קץ שם לחשך, הריהו ממשך ע"ז את הישועה בגאולתו ופדיון נפשו.

36

וישתאר בגויה לדרא דרא', הלוכש של העולם הזה מאחו ומסמא את העינים ממש, וכמו שכתבו המסילת ישרים, הבעש"ט הק', הדגל ועוד צדיקים זי"ע, שהעולם הזה מביא לידי אחיזת עינים, ולכן קשה לאדם להאמין שברגע אחד יהיה ההתגלות העצומה של 'עין בעין', ריבויים ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד, 'אור חדש על ציון תאיר', וכפי מה שמתקברים יותר לביאת המשיח, מתגבר הגשמיות וההעלם של העולם הזה, שוא ושקר, ולכן על אף שמאמינים בביאת המשיח, קשה לחיות עם האמונה.

אבל באמת שצריך להיות יצדיק באמונתו יחיה, ונכלל בזה כל העינים של האמונה, על האדם לחיות מתוך אמונה חרשית, אני מאמין באמונה שלמה בביאת המשיח, ואע"פ שיתמהמה, עם כל זה אחכה לו בכל יום שיבוא, ויבכל יום הכוונה כפשוטו, כי לישועתך קיינו כל היום.

העולם הזה מעלים ששייך שברגע אחד הכל ישתנה ועבשיו נבאר כמה סוגיות, המיוחדות להביא ימות המשיח, השייכות לכל השנה, ובמיוחד בימים אלו, והענין הראשון הוא, עבודת הפתאום, בסיום תורה שבכתב, בעת סיום הנבואות, נאמר לנו מפי הנביא מלאכי דבר ה', 'הנני שולח מלאכי ופנה דרך לפני, ופתאום יבוא אל היכלו האדון אשר אתם מבקשים, ומלאך הברית אשר אתם חפצים הנה בא, אמר ה' צבאות, יש עבודה מיוחדת של פתאום.

ונכלל בעבודה של פתאום יבוא, שהנה מטבע העולם, עולם מלשון העלם, וכמו דאיתא מהמהר"ל, ר' נחמן מברסלב, החידושי הרי"ם ועוד צדיקים זי"ע, שהעולם הגשמי מעלים ומכסה את האמת לאמיתו, ולכן הוא מעלים ומכסה מהאדם את האמת, שברגע אחד יתהפך כל העולם, ויהיה הגאולה. וכמו שאמרו חז"ל הק', אויל איניש כהאי עלמא, וחשיב דדיליה הוא.

ר' יוסף חיים זי"ע, שבעת לימודו בישיבה כאשר שמע שני אנשים פשוטים היו מדברים ביניהם, ואחד שאל את חברו מה יהיה מחר, ואם אחד יצא לו פליטת פה שמישיח לא יהיה עדיין מחר, היה חברו אומר לו, 'אל תפתח פה לשטן', לפי שהיו חיים ונושמים את האמונה בכיאת המשיח בכל יום שיבוא.

ואמר חז"ל הק' בפרקי היכלות הקדמון, והביאו הדברים בספה"ק, מפני שישראל שבאותו הדור אומרים אפשר עולם כמנהגו נוהג, ויש גאולה, ואינן יודעים ש'פתאום יבוא', ומביא ר' אהר"ל זי"ע, ענין ביאת המשיח מקובל בידינו איש מפי איש, עד הבעש"ט הק' זי"ע, שהתגלות המשיח יהא בפתע פתאום, וכל ישראל לא יחשבו על יום הזה של הגאולה, ויהיה כל אחד טרוד בענינו או בעסקיו, ובלי הודע כלל פתאום נשמע בשורת הגאולה, בעוה"שית.

38 'ראשון לציון הנה הנם'

והחפץ חיים זי"ע, מאריך בענין זה, שהנביא אומר, 'העם ההולכים בחושך ראו אור גדול, פירוש, שלא כדרך העולם, שקודם אור היום מתחיל להתנוצץ אור השחר והולך ומאיר עוד ועוד, בכיאת המשיח יהיה הכל ככת אחת, וכמאמר הכתוב, 'ראשון לציון', הכשורה הראשונה תהיה, 'הנה הנם', הוא כבר נמצא, הוא כבר אתנו.

ועוד מביא שם, גאולתו של הקב"ה לא כן הוא, אלא עד יום האחרון לא יהיה התגלות שום ניצוץ אור, אלא אדרבה, תגדל חשכת הלילה, ובעצם חשכת הלילה פתאום יאיר אור גדול, ולכן אף שאנו רואים קודם ביאת המשיח חשכות גדולה מאד, הן ברוחניות והן בגשמיות, שיהיו ישראל דוויים וסחופים, ויסורים רבים באים עליהם, והם במצב שכל אחד ואחד נאנח ונאנק בשכרון לכו, אל יחשוב שמרוב התלאות הישועה רחוקה, כי הגיד לנו הנביא, שבעצם חשכות הלילה והאישון והאפילה, יאיר עלינו אור גדול, שיתגלה פתאום אור מלכותו יתברך, והוא שנאמר 'פתאום יבוא אל היכלו האדון אשר אתם מבקשים'.

ואל ילא בעינינו איך תהיה כזאת פתאום, כי 'מאת ה' היתה זאת, היא נפלאת בעינינו', כשם שהיה במצרים שהיתה התגלות הגאולה, שקודם הגאולה לא היה שום ניצוץ אור, ואדרבה, 'תכבד העבודה ברוחניות וגשמיות, והגבירו כח השליטה על ישראל וקדושתם, עד שאמרו המלאכים 'הללו והללו, אעפ"כ פתאום באמצע התגברות החושך נגלה עליהם מלך מלכי המלכים, וגאלם והוציאם מאפילה לאור גדול, וכן יהיה גם בעת הגאולה האחרונה.

לביא משיח - זה חוק מן לצפות - היינו לשאוף - לביאתו הרי זה ביכולתך, ולא עוד אלא שזה תנאי הקודם לכל עליה ולכל גילוי, וזה עיקר תכליתו בעולמנו.

ובאשר האדם יודע ידיעה זו, יבוא על ידי זה לידי הציפיה והיחול, ובכל רגע ורגע שהאדם מתעלה בציפיו ויחול, הוא פועל למעלה הרבה, ועל ידי זה יזכה ליעין

לא ראתה אלוקים זולתך. יעשה למחכה לו, למחכים ומצפים כל רגע, והציפיה מתחמק מידת הדין, ומקרכת בודאי את הגאולה, וכסדר נשלם עוד חלק של הגאולה ועוד חלק, וכבר איתא מר' פנחס קאריצער זי"ע, שכאשר יבא משיח צדקנו, לא נוכל להאמין שבגלל המשהו הזה נתעכב הגאולה זמן רב כל כך, אכן כשהאדם יודע יסוד זה, הרי שהציפיה הוא אור נפלא.

* תפילה 'פתאום יבוא'

ועל ידי התפילה יכול האדם לבוא לידי האמונה בכיאת המשיח, שמתפלל האדם, אבינו, האר לנו האמת לאמתו ש'פתאום יבוא אל היכלו', על ידי ה'בככי יבואו ובתחנונים אוכלים', יכול האדם

לפעול למעלה, שיזכה לחיות עם אמת זו, וכודאי שכאשר לומדים בספרי הצדיקים, ובפרט בימים אלו, שהם מסוגלים ביותר, וחיים עם האמת שכן יהיה, זה מסייע לאמונה, 'איני מבקש מכם אלא דברים', אבינו שבשמים נותן לנו הכח שיש לנו הזכיה להתפלל, והשי"ת שומע לקול תפילותינו, שנזכה שלא להסיח דעת מהאמת, שיחדיר את האמונה לעצמו, וכן יאיר אמונה זו בכני ביתו, ועל ידי התפילה יפעלו להרגיש את 'פתאום' הוא וכ"ב וכל סוכביו, שיחיו תמיד עם הפתאום באמת.

ומביא שם, 'זוכרני ששאלתי אז להגה"צ ר' ישראל פריינד, אב"ד דק"ק הוניאד זצ"ל, האך אנו מדברים תמיד מביאת המשיח, הלא אמרו חז"ל שהוא מהדברים הבאים בהיסח הדעת, נמצא שבוה שאנו מדברים מביאתו אנו מעכבים אותו. וענה לי, שמה שאנו מדברים עדיין נקרא היסח הדעת'.

ע"י פתאום אפשר להגיע לציפית לישועה ואחד מהאופנים הגדולים ביותר להתעלות בעבודת הציפיה הוא, על ידי הידיעה וההרגשה של 'פתאום יבוא', לפי שהיצר הרע מבקש בכל כוחותיו, להחדיר באדם שלא בידעתו, כמה וכמה דמיונות כיצד יראה העולם קודם ביאת המשיח, ועל ידי זה אין חיים עם הציפיה, אמנם כאשר חיים עם ה'פתאום', שברגעים אלו כאשר אנו יושבים כאחד כמו שאנו יושבים, שיהיה האדם עסוק, בתלמודו, או בתפילותיו, וכדומה, ופתאום יתהפכו כל העולמות, ויהיה הגילוי הגדול של משיח, וכפי שחיים עם ה'פתאום', כן מתגדל הציפיה וה'אחכה', ונבאר בזה כיצד על ידי התפילות באים לידי הפתאום ולידי הציפיה.

41

ומאריך החפץ חיים, שיש עוד בחינה של ציפוי, שזה שייך לכל אתה, והבחינה הזאת עכ"פ צריך שיהיה לכל אחד, והוא שעכ"פ יהיה לו ספק שאולי משיח יגיע היום, ומסדר את סדר יומו באופן שאם משיח יבוא, שיש צד שמשיח יבוא היום, שכאשר האדם חי במצב, שהוא עכ"פ בספק שמא יבוא משיח עכשיו, וכך מכין כל דבר, ומחשב כן את כל מהלך החיים שלו, שיש כזה צד שמשיח יגיע הרי הוא כבר בגדר המצפה לישועה.

41a

והיינו, שהציפוי אינו דווקא שמחכה לאותו הענין שבודאי יגיע עכשיו, או רוצה שיגיע עכשיו, אלא כל שיש לו צד שיגיע הדבר, ולכן הוא מסדר לו מהלך החיים באופן זה, נמי הוי ציפוי.

42

צדקנו, אין די בכך כדי לעורר את התשוקה והיחול, אמנם כאשר האדם יודע שגם עתה הוא כבר זוכה לשמחה וחיזוק בתורה ותפילה, וזוכה לאמונה וביטחון, אהבת השי"ת, וכל שאר הבחינות, על ידי אורו של משיח, כאשר יודע האדם שכל משהו התעלות בציפיה ויחול לקראת ביאת משיח, כל משהו שהוא חי עם משיח, כבר עכשיו הוא מאיר באורו של משיח, זה נותן לו ההתלהבות, הרצון וההשתוקקות, לצפות לביאת המשיח.

גשפילי (גר) אלה - 5 גר

42

פרק יז - עמלק וכן היחיד להביא משיח

קנז

ובדרך עבודה יש לפרש שלזה כיווננו חכמינו באמנם שאין משיח בא עד שתכלה פרוטה מן הכיס (סנהדרין צז). כלומר כל זמן שיהודי מביט על עצמו רק כפרט אחד בין המון הפרטים וכמספר בין המספרים, ומרגיש כאילו לא איכפת להשי"ת אם מקיים התורה אם לאו, הנה הוא עומד בה"כיסו" וההסתר הכי גדול ששייך ליהודי. שכל זמן שעומד עם השקפה זאת אי אפשר להביא משיח בעבודתו מפני שאין עבודתו מתקיימת בהאיכות והשלמות שראויה לה ושבידו לעשות. רק כאשר יכיר שאין לו ממלא מקום והעבודה תלויה רק בו, הוא הזמן של "תכלה פרוטה מן הכיס" שמהפך את פרטיותו למעלת "ותוכל" ומוציא את עצמו ומלכותו מן ההסתר כי מעתה ישתדל ביתר עוז ובמסירות נפש לעשותה כדבעי והיא היא הזכות שתקרב ביאת המשיח.